

Zapytanie ws. rozeznania rynku

„Aktualizacja metod oceny stanu ekologicznego wód powierzchniowych na podstawie elementów fizykochemicznych”

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zamierza w bieżącym roku przeprowadzić postępowanie przetargowe w celu realizacji przedsięwzięcia „Aktualizacja metod oceny stanu ekologicznego wód powierzchniowych na podstawie elementów fizykochemicznych”. W związku z tym zwracamy się do potencjalnych Wykonawców o wstępne oszacowanie kosztów takiego przedsięwzięcia i nadesłanie takiej kalkulacji na adres: p.panek@gios.gov.pl do 3 marca 2017.

Zakres zamówienia może się istotnie zmienić. Nadesłanie kalkulacji nie jest wiążące dla potencjalnych wykonawców. Nie jest to zapytanie ofertowe i GIOŚ nie zobowiąże się na jego podstawie do zawarcia umowy.

1. Podłoże przedsięwzięcia

Przyjęte przez Polskę metodyki oceny parametrów fizykochemicznych jako elementu oceny stanu ekologicznego wód rzecznych i jeziornych zostały zrewidowane wraz z przyjęciem Ramowej dyrektywy wodnej i nieco zmodyfikowane w 2008 r. Od tego czasu prawie się nie zmieniały aż do przyjęcia dwóch rozporządzeń dotyczących monitoringu i klasyfikacji wód powierzchniowych w roku 2016. Mimo tych rewizji, jak i wcześniejszych prac grupy ekspertów ówczesnej Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej z przełomu lat 70. i 80. XX w. niektóre wartości środowiskowych norm jakości pozostawały niezmiennie od roku 1970 r.

W 2016 r. przyjęto nowe wartości graniczne dla klas jakości, jednak nie zrewidowano samego wykazu parametrów poddawanych klasyfikacji. Tymczasem, jak wynika z sygnałów środowiska naukowego podczas prezentacji nowego systemu, niektóre z tych parametrów jedynie w szczególnych przypadkach mogą być traktowane jako wskaźniki degradacji środowiska, podczas gdy zwykle są naturalnymi elementami środowiska wodnego, których zmienność jest czynnikiem typologicznym, a nie skutkiem antropopresji. Rozróżnienie między poszczególnymi typami wskaźników ma kluczowe znaczenie dla oceny stanu wód. Przykładowo, dana substancja może zostać uznana za naturalny czynnik typologiczny (niewymagający klasyfikacji) lub zanieczyszczenie (wymagające klasyfikacji), inna za zanieczyszczenie z grupy wskaźników zasolenia, zakwaszenia lub eutrofizacji (klasyfikacja związana z elementami biologicznymi) albo zanieczyszczenie specyficzne dla zlewni (klasyfikacja związana z toksycznością).

Ze środowiska naukowego płyną również sygnały, że środowiskowe normy jakości dla niektórych parametrów są zbyt rygorystyczne, gdyż nie uwzględniają naturalnej zmienności typologicznej. Może to wynikać ze zbyt małej liczby punktów pomiarowo-kontrolnych o

charakterze referencyjnym wyznaczonych do opracowania norm. Z drugiej strony, ścisłe założenie, że każdy dany typ abiotyczny wód ma swoiste granice klas, sprawia, że system klasyfikacji jest nadmiernie rozdrobniony. Jest to również jedna z przyczyn małej liczby punktów referencyjnych, gdyż dla niektórych typów liczba punktów pomiarowo-kontrolnych jest w ogóle nieduża. Należy również dostosować system do nowej typologii wód powierzchniowych, przewidzianej przez KZGW do stosowania od 2022 r.

Przyjęty w 2016 r. system klasyfikacji elementów fizykochemicznych jest oparty na stosunkowo dużej ilości danych monitoringowych – z lat 2000-2010. Niemniej od tego czasu ilość danych środowiskowych zebranych w państwowym monitoringu środowiska znacząco wzrosła, co pozwala wyznaczeniu punktów referencyjnych i niereferencyjnych z lepszą reprezentatywnością.

Jednocześnie w ramach Wspólnej Strategii Wdrażania finalizowane są prace grupy roboczej przygotowującej podręcznik do harmonizacji wyznaczania środowiskowych norm jakości dla substancji biogennych. Kraje członkowskie będą co najmniej zachęcane do rewizji tych norm zgodnie z nowym podręcznikiem. Być może zasady w nim zawarte, zwłaszcza silny związek norm fizykochemicznych ze wskaźnikami biologicznymi, dadzą się zastosować również w przypadku innych parametrów środowiska wodnego (zakwaszenie/zasadowość, zasolenie, warunki tlenowe).

W aktualizacji środowiskowych norm jakości dla elementów fizykochemicznych nie uwzględniono zbiorników zaporowych, w związku z czym powstała dysproporcja między bardziej rygorystycznymi normami dla pozostałych typów wód, a zachowanymi normami dla zbiorników zaporowych. Autorzy aktualizacji nie byli w stanie wyznaczyć norm dla temperatury wody, przez co również zostały zachowane dawne wartości. Z kolei normy dla niektórych parametrów zostały dostosowane do norm innych systemów klasyfikacyjnych, np. Dyrektywy rybnej. Zgodnie z niedawnymi rekomendacjami grupy Ecostat, jest to niewłaściwe podejście, gdyż ocena stanu ekologicznego powinna być niezależna od ocen obszarów chronionych.

Niniejsze zadanie ma na celu analizę powyższych uwarunkowań i aktualizację podejścia do oceny wód powierzchniowych (jezior, rzek, zbiorników zaporowych, wód przejściowych i przybrzeżnych) na podstawie elementów fizykochemicznych wraz z niezbędnymi badaniami i obsługą ekspercką.

2. Opis i zakres przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie przewidziane jest na około jednego roku, przy czym rozpocznie się w roku 2017, a zakończy w następnym.

W zakres zadania wchodzić będą:

- Analiza merytoryczna systemu monitoringu oceny wód powierzchniowych w Polsce na podstawie elementów fizykochemicznych. Analiza problemów ze stosowaniem monitoringu i oceny przez pracowników Inspekcji Ochrony Środowiska.
- Analiza porównawcza z analogicznymi systemami stosowanymi w krajach o podobnych warunkach środowiskowych.
- Analiza zbieżności oceny jcw na podstawie elementów fizykochemicznych w systemie z roku 2014 i systemie z roku 2016 z oceną pozostałych elementów jakości wód.

- Analiza parametrów fizyczno-chemicznych wód pod kątem ich przydatności w ocenie stanu ekologicznego zgodnego z wymaganiami Załącznika V RDW. Wybór parametrów przewidzianych do badania w monitoringu diagnostycznym i ich podział na wskaźniki typologiczne niepodlegające klasyfikacji i wskaźniki zanieczyszczeń podlegające klasyfikacji.
- Propozycja nowych wartości granicznych dla stanu lub potencjału bardzo dobrego i dobrego dla wskaźników zanieczyszczeń. W przypadkach substancji biogenych propozycja zgodna z podręcznikiem rekomendowanym przez grupę Ecostat z wykorzystaniem załączonego do niego zestawu skryptów „r”. W przypadku pozostałych parametrów propozycja analogiczna, a w razie wykazania nieprzystawalności podręcznika do tych parametrów, propozycja autorska.
- Obsługa ekspercka GIOŚ i WIOŚ w zakresie nowych norm. Przygotowywanie wyjaśnień dla ekspertów Komisji Europejskiej. Kontakty robocze z pracownikami GIOŚ i WIOŚ. Udział w spotkaniach roboczych na terenie Unii Europejskiej. Promocja wyników pracy w środowisku naukowym (wystąpienia konferencyjne, publikacje naukowe lub popularnonaukowe).
- Asysta ekspercka przez rok po zakończeniu zadania.

W celu wykonania zadania Wykonawca otrzyma od Zamawiającego lub za jego zgodą pozyska od WIOŚ:

- Opracowanie „Weryfikacja wartości granicznych dla oceny stanu ekologicznego rzek i jezior w zakresie elementów fizykochemicznych z uwzględnieniem warunków charakterystycznych dla poszczególnych typów wód, Etap II” 2012
- Dane monitoringowe.
- Materiały robocze grupy Ecostat w zakresie oceny substancji biogenych w krajach europejskich.

Materiały te nie są wystarczające do prawidłowego wykonania zadania. Wykonawca zdobędzie dodatkowe informacje dostępne w literaturze naukowej, nawiąże kontakty robocze z ekspertami z innych krajów oraz Wspólnego Centrum Badawczego. Ponadto, w razie niepełnej reprezentatywności niektórych typów wód, pozyska próby środowiskowe w celu uzupełnienia informacji, w szczególności z typów rzek nieobjętych dotychczas monitoringiem fitobentosu lub objętym w niewielkim stopniu. Wykonawca będzie pozostawał w stałym kontakcie z Zamawiającym, jak również będzie przekazywał wyniki badań wykonawcom innych prac zleczanych przez Zamawiającego.

Zaktualizowane środowiskowe normy jakości muszą spełniać wszelkie wymogi wynikające z zapisów RDW, w szczególności jej Załącznika V zawierającego charakterystykę klas stanu ekologicznego dla poszczególnych elementów fizykochemicznych.

Dyrektor
Departamentu Monitoringu
i Informacji o Środowisku

mgr Anna Katarzyna Wiech